

UKM 07/17

Ungdomsdemokratiet i fremtidig kirkeordning

Innledning

Kirkerådet arbeider med å formulere et regelverk – kirkeordningen for Den norske kirke – som skal erstatte den nåværende lovregulering av kirkens organisering. I stedet for at Stortinget skal regulere Den norske kirkes organisering i lov, er det lagt opp til at Kirkemøtet selv skal gjøre dette gjennom kirkeordningen. Dette er et ledd i en trinnvis prosess hvor Den norske kirke selvstendigjøres fra staten. Forslaget til regelverk planlegges å bli sendt ut sammen med forslag til fremtidig kirkeordning. Det vil skje etter at regjeringen sender ut sitt forslag til helhetlig lov, tidligst vinteren 2018.

Ungdommens kirkemøte har ved flere anledninger uttalt et ønske om en tydeligere regelfesting og forankring av det kirkelige ungdomsdemokratiet i ny kirkeordning (UKM 07/09, UKM 06/10 og UKM 07/12). Ungdommens kirkemøte har blant annet i sak UKM 06/10 sagt at «UKM meiner ein naturleg veg å gå for ungdomsdemokratiet er å gje dette plass der den formelle kyrkjestrukturen ellers er skildra».

Kirkemøtet i 2016 behandlet en sak om *Veivalg for fremtidig kirkeordning*, på bakgrunn av en bred høring hvor over 800 menighetsråd, fellesråd, biskoper, bispedømmeråd og andre høringsinstanser uttalte seg om spørsmål knyttet til fremtidig kirkeordning. Blant de mange temaene Kirkemøtet ga føringer til, vedtok Kirkemøtet enstemmig en føring om at «Ungdomsdemokratiet regelfestes som en del av kirkeordningen vedtatt av Kirkemøtet» (sak KM 08/16 vedtakspunkt 1 i). Dette er en overordnet føring som Ungdommens kirkemøte bør bidra til å konkretisere. Det vil for eksempel være aktuelt å ta inn noen bestemmelser om ungdomsdemokratiet i kirkeordningen, mens det kan være aktuelt å ta inn andre bestemmelser i underordnet regelverk.

To spor for ungdomsdemokratiet i Den norske kirke

Kirken har to spor for unges deltakelse i kirkelige strukturer. I det ene sporet deltar unge i kirkens formelle organer som menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet. Her har unge medbestemmelsesrett og deltar i demokratiske prosesser på lik linje med andre medlemmer, på bakgrunn av at de har blitt valgt til organet gjennom kirkevalget. I det andre sporet deltar unge gjennom det etablerte ungdomsdemokratiet i ungdomsråd, ungdomsting, utvalg for ungdomsspørsmål (Ufung) og Ungdommens kirkemøte. I denne strukturen er premissene styrt av ungdommen selv og kirkelige spørsmål blir behandlet med det perspektiv ungdom selv setter.

1. Ungdomsrepresentasjon i den valgte strukturen

Kirkemøtet har siden 1993 hatt en målsetning om at minst 20 prosent

av medlemmene i alle kirkens råd og utvalg skal være under 30 år.

Dette har fått sitt uttrykk gjennom reglene om nominasjon ved de kirkelige valgene.

Tabell 1. Andel under 30 år valgt inn i kirkelige rådsorganer etter kirkevalget i 2015

	Menighetsråd	Fellesråd	Bispedømmeråd	Kirkemøtet	Kirkerådet
Andel under 30 år innvalgte medlemmer	5,8 prosent (faste medlemmer) 9,7 prosent (faste + vara)	(mangler statistikk)	20,0 prosent totalt (28,6 prosent av de leke medlemmene)	Ca. 20,0 prosent totalt (Ca. 28,6 prosent av de leke medlemmene)	0 prosent

Ved valg av menighetsråd er det regelfestet at minst 20 prosent av kandidatene ved valget *bør* være under 30 år. Ved menighetsrådsvalget i 2015 var det 5,8 prosent under 30 år som ble valgt inn i menighetsrådene som faste medlemmer. Med faste medlemmer og varamedlemmer var det 9,7 prosent som ble valgt inn i menighetsrådene som var under 30 år. Ungdommens kirkemøte behandlet i 2014 en sak som blant annet fokuserte på ungdomsrepresentasjon i menighetsrådene (sak UKM 05/14). Ungdommens kirkemøte understreket i denne saken blant annet betydningen av høyere ungdomsrepresentasjon på nominasjonskomiteens lister og at det er viktig at det sitter en person under 30 år i nominasjonskomiteen.

Kirkelige fellesråd består av ett til to menighetsrådsmedlemmer fra hvert menighetsråd i kommunen. Det er regelfestet at «aldersmessig fordeling bør tilstrebes» ved valget, jf. regler for valg av kirkelig fellesråd § 1 første ledd. Det føres ikke statistikk over hvor mange kandidater under 30 år som blir valgt inn i kirkelige fellesråd. Når det bare er faste menighetsrådsmedlemmer som er valgbare, og andelen menighetsrådsmedlemmer under 30 år er 5,8 prosent, er det grunn til å anta at det er få unge som velges som medlemmer i kirkelige fellesråd.

Ved valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet er det regelfestet at minst 20 prosent av kandidatene *skal* være under 30 år. Etter kirkevalget i 2015 var 20 prosent av medlemmene i bispedømmerådene og ca. 20 prosent av medlemmene av Kirkemøtet under 30 år. Holder man biskoper, prester, leke kirkelig tilsatte, samiske medlemmer og døvemenighetenes representant utenfor, var det 28,6 prosent av de leke medlemmene¹ av bispedømmerådene og Kirkemøtet som var under 30 år.

Ved valg til Kirkerådet er det regelfestet at «nominasjonskomiteen skal tilstrebe at (...) listen inneholder en andel kandidater som er under 30 år på minst 20 prosent (hvis mulig)», jf. regler for valg av Kirkeråd § 4-2. Ved valget av Kirkerådet i 2016 ble det ikke valgt inn noen kandidater under 30 år. I perioden 2012–2016 var det ett medlem i Kirkerådet under 30 år. I perioden 2010–2012 var det to medlemmer under 30 år. Noe av bakgrunnen til at det er vanskelig å velge unge medlemmer inn i Kirkerådet etter dagens sammensetning, er at valget må ta hensyn til en rekke forskjellige kvoter. Det skal velges 14 medlemmer i Kirkemøtets valg. Av disse skal det velges fire prester, en lek kirkelig tilsatt og ni leke medlemmer. En av disse skal velges til leder. Hvert av de elleve bispedømmerådene skal være representert. I tillegg til dette skal det tilstrebes minst 40 prosent kjønnsrepresentasjon av hvert kjønn og minst 20 prosents representasjon av unge under 30 år.

2. Egen ungdomsstruktur

På bispedømmenivå har alle bispedømmer et ungdomsråd og et ungdomsting. Disse organene har ikke en like tydelig forankring, men i flere av bispedømmene har bispedømmerådet vedtatt et mandat for organet.

¹ «Leke medlemmer» er de medlemmene av bispedømmerådet og Kirkemøtet som ikke er biskoper, prester eller leke kirkelig tilsatte.

På nasjonalt nivå finnes Ungdommens kirkemøte og Utvalg for ungdomsspørsmål, som er forankret i statutter vedtatt av Kirkerådet.

Ungdommens kirkemøte består av utsendinger fra bispedømmene og kirkelige barne- og ungdomsorganisasjoner. Utvalg for ungdomsspørsmål består av fire medlemmer valgt av Ungdommens kirkemøte, og fire faglige ressurspersoner som er oppnevnt som medlemmer av Kirkerådets direktør. I dag er det Kirkerådets direktør som oppnevner lederen av utvalget. I Kirkemøtets forretningsorden er det fastsatt bestemmelser som gir UKM rett til å møte med fire representanter med tale- og forslagsrett på Kirkemøtet, jf. § 1-4. Med jevne mellomrom, deriblant i høringen om *Veivalg for fremtidig kirkeordning* (se vedlegg), reises spørsmålet om representantene fra Ungdommens kirkemøte også bør gis stemmerett i Kirkemøtet.

Ungdommens kirkemøte uttalte seg om spørsmålet i 2012 (sak UKM 07/12):

«Når det gjelder stemmerett for UKMs delegater på Kirkemøtet mener UKM 2012 at vi i dag har en god praksis. UKMs delegater har talerett og forslagsrett, men ikke stemmerett. UKMs delegater skal fremme UKMs standpunkt på Kirkemøtet. Dette er en stor og viktig funksjon som UKM vil holde på. UKM 2012 ønsker selv å få sette dagsorden og ikke bli bundet opp i et større antall Kirkemøtesaker.

UKM 2012 ønsker å støtte opp om de demokratiske strukturer som ligger i Kirkemøtet, herunder de ordinert valgte kirkemøte[medlemmene] under 30 år. De har en sentral og viktig rolle i sine respektive bispedømmer. UKM 2012 ønsker ikke å svekke denne viktige rollen ved å skape en oppfatning av at de unges stemme kan ivaretas av UKMs delegater med stemmerett».

I høringen om *Veivalg for fremtidig kirkeordning* ble det fremmet et forslag om at leder for Utvalg for ungdomsspørsmål bør vurderes gitt møte-, tale- og forslagsrett i Kirkerådet, etter mønster fra store demokratiske organisasjoner hvor ungdomsorganisasjonens leder er representert i sentralstyret. Kirkerådet har uttalt at en forutsetning i så fall er at lederen av Utvalg for ungdomsspørsmål velges av Ungdommens kirkemøte, i stedet for å bli oppnevnt administrativt av Kirkerådet, samt at lederen er blant UKMs delegater på Kirkemøtet. Et argument for en slik ordning vil kunne være at det sikrer en valgt talsperson for ungdomsdemokratiet i Kirkerådet, uavhengig av om det blir valgt unge medlemmer av Kirkerådet eller ikke. Et argument imot en slik ordning vil være at det vil kunne svekke mulighetene for at det velges inn unge medlemmer i Kirkerådet i det ordinære valget, fordi det etableres en parallell ordning med representasjon for unge.

Når det gjelder regelfesting av ungdomsdemokratiet i kirkeordningen, kan det være aktuelt å ta inn bestemmelser i kirkeordningen om at det skal være et ungdomsråd og et ungdomsting i hvert bispedømme, samt bestemmelser om Ungdommens kirkemøte og eventuelt Utvalg for ungdomsspørsmål. Det vil også være aktuelt å fastsette mer detaljert underordnet regelverk som regulerer organene.

Om kirkeordningen og underordnet regelverk

Kirkeordningen for Den norske kirke vil være et regelverk som ligner dagens kirkelov. Det innebærer at det vil være bestemmelser som fastsetter hovedprinsipper for ulike organer eller ordninger, uten at disse nødvendigvis regulerer organene fullstendig. Det betyr at det kan være aktuelt å fastsette underordnet regelverk som gir nærmere bestemmelser for organene. For eksempel kan det være aktuelt å gi en overordnet føring om Ungdommens kirkemøte sitt formål og sammensetning i kirkeordningen, men overlate til Kirkerådet å fastsette nærmere, mer detaljerte regler i et underordnet regelverk.

Videre saksgang

De vedtak UKM gjør i denne saken vil bli tatt med i Kirkerådets arbeid med den kirkeordningen som skal tre i kraft når Stortinget vedtar ny lovgivning for Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn i Norge. Tidspunkt for når dette skjer er i dag uklart, men Kulturdepartementet har bebudet utsendelse av et lovforslag til høring høsten 2017.

I Kirkerådets utredningsarbeid, både i saksdokumenter og høringsdokumenter, legges det stor vekt på de vedtak UKM gjør. I tillegg er det opp til UKM om man i denne fasen også ønsker å gi innspill til øvrig regelverk selv om det i dag ikke foreligger en tidsplan for når dette skal behandles.

Eksempler på mer detaljerte regler som Kirkerådet forventes å gi, kan være;

- sammensetning av Utvalg for ungdomsspørsmål
- utpeking av leder av Ufung og hvordan utvalget i sin helhet skal velges
- nærmere bestemmelser om bispedømmenes ungdomsråd og ungdomsting
- representasjon av bispedømmerrådsmedlemmer under 30 år i ungdomsråd
- dagens ordning hvor kirkerådsmedlemmer under 30 år har fulle rettigheter på møter i Ufung.

Det kan også tenkes andre temaer som kan drøftes i rammen av denne saken om ungdomsdemokratiet i kirken.

Når Kirkerådet på et senere tidspunkt utarbeider sine konkrete forslag vil berørte parter og organisasjoner bli gitt anledning til å gi uttalelse, da i form av å avgi hørings svar eller deltakelse på debatter eller konsultasjoner.

Stortinget vedtar lov om Den norske kirke og om alle andre trossamfunn i Norge. Trolig vil det også i fremtiden stå overordnede bestemmelser om kirkens organisering i lov.

Dersom Stortinget overfører mer myndighet til Kirkemøtet er det ventet at Kirkemøtet i fremtiden skal vedta de overordnede regler om fordeling av ansvar mellom organer i Den norske kirke; kirkeordningen. Kirkeordningen vedtas slik at den bygger på det Stortinget har bestemt, det skal ikke være motstrid.

Med utgangspunkt i den overordnede kirkeordningen vil

Litt annerledes saksbehandling på UKM:

Denne saken vil behandles på samme måte som man behandler saker i Kirkemøtet.

Komiteen vil ut fra teksten komme med kommentarer til sakens innhold og hva man spesielt må merke seg.

Dette kalles merknader. Så i denne saken skal ikke UKM lage en helt ny uttalelse.

Komiteen drøfter også forslag til vedtak og kan i merknadene kommentere innholdet i disse.

Komiteen kan også foreslå endinger i vedtakene ut fra den samtalen de fører i komiteen.

Hvordan saken behandles i plenum vil det bli informert om før denne starter.

Utvalg for ungdomsspørsmåls forslag til vedtak

1. Ungdommens kirkemøte mener det bør fastsettes en formålsbestemmelse i kirkeordningen om ungdomsdemokratiet i Den norske kirke.
2. Ungdommens kirkemøte mener det bør tas inn en bestemmelse i kirkeordningen om Ungdommens kirkemøte langs disse linjer:

«Ungdommens kirkemøte behandler og uttaler seg i aktuelle saker som gjelder Den norske kirke nasjonalt og internasjonalt. Ungdommens kirkemøte har rett til å melde saker til behandling på Kirkemøtet. Ungdommens kirkemøte skal bestå av representanter fra bispedømmenes ungdomsråd, unge under 30 år valgt inn i bispedømmeråd, samisk ungdomsdemokrati, utvalg for ungdomsspørsmål, døvekirken og kristne barne- og ungdomsorganisasjoner tilknyttet Den norske kirke. Nærmere regler for Ungdommens kirkemøte fastsettes av Kirkerådet etter forslag fra Ungdommens kirkemøte»
3. Ungdommens kirkemøte mener det må være en bestemmelse i kirkeordningen som fastsetter utvalg for ungdomsspørsmål
 - a. en formålsbestemmelse for organet
 - b. bestemmelser om valg av utvalg for ungdomsspørsmål
 - c. Ungdommens kirkemøte mener at lederen av utvalg for ungdomsspørsmål bør velges av Ungdommens kirkemøte og gis møte-, tale- og forslagsrett i Kirkerådet for å sikre at ungdomsdemokratiet blir representert i Kirkerådet.
4. Ungdommens kirkemøte mener det må være en bestemmelse i kirkeordningen som fastsetter at det skal være et ungdomsråd og et ungdomsting i hvert bispedømme, herunder
 - a. en formålsbestemmelse for disse organene,
 - b. bestemmelser om menighetsrådenes rolle i oppnevning av delegater til ungdomstingene.
5. Ungdommens Kirkemøte mener UKM også i fremtidig kirkeordning bør ha rett til å møte med fire representanter med tale- og forslagsrett på Kirkemøtet.
6. Ungdommens kirkemøte mener at Kirkerådets sammensetning må endres slik at det fastsettes et krav om at to av medlemmene i Kirkerådet må være under 30 år ved valget.